

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Když svědek tuší, aneb problematika zásady veřejnosti hlavního líčení

Zásada veřejnosti hlavního líčení je bezesporu jeden z nejzásadnějších principů trestního práva, které demokratická společnost má. Poskytuje mimo jiné občanům možnost kontrolovat, že trestní řízení probíhá podle zákonných pravidel. V úloze rovněž napomáhají media, která o sledovaných trestních kauzách informují tak detailně, až má člověk pocit, jak kdyby seděl v soudní síni osobně spolu s účastníky trestního řízení.

Nicméně toto může přinášet úskalí a komplikace spočívající v tom, že osoby, jejichž výslech je v pozdější fázi trestního řízení naplánován, budou informovány o tom, co bylo řečeno, a to téměř doslovně, což může znatelným způsobem jejich svědeckou výpověď ovlivnit. Neměla by tedy být zásada veřejnosti hlavního líčení v těchto případech omezena, jak ostatně zákon ve výslovně vymezených případech připouští? Pojdme se na to podívat v tomto článku.

Zásada veřejnosti

Úvodem bych krátce zrekapituloval, kde všude je zásada veřejnosti upravena a co vlastně konkrétně znamená. Jedná se o tolik významnou zásadu, že ústavodárcem byla zakotvena v Ústavě České republiky: „Jednání před soudem je ústní a veřejné; výjimky stanoví zákon. Rozsudek se vyhláší vždy veřejně.“ [1] a rovněž i v Listině základních práv a svobod: „Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.“ [2] Toto je pak následně rozvíjeno i v dalších právních předpisech, kdy nás nejvíce bude zajímat úprava v zákonu č. [141/1961](#) Sb., trestním řádu (dále jen „trestní řád“). Zde je upravena již na začátku v základních zásadách trestního řízení, kde je uvedeno: „Trestní věci se před soudem projednávají veřejně tak, aby se občané mohli projednávání zúčastnit a jednání sledovat. Při hlavním líčení a veřejném zasedání smí být veřejnost vyloučena jen v případech výslovně stanovených v tomto nebo zvláštním zákoně.“ [3], aby následně byla rozvinuta v hlavě třinácté věnující se Hlavnímu líčení, konkrétně oddílu druhém Veřejnost hlavního líčení. Jedná se sice jen o tři paragrafy, nicméně jejich význam je natolik zásadní, že si je dovoluji zde odcitovat.

§ 199

(1) *Hlavní líčení koná soud zásadně veřejně.*

(2) *Má přitom na zřeteli, aby občanům byla poskytnuta v nejširší míře příležitost sledovat projednávání věci soudem a aby se co nejúčinněji projevovalo výchovné působení trestního řízení na širokou veřejnost ve smyslu jejího aktivního zapojení do úsilí trestnou činnost zamezovat a jí předcházet. Ve vhodných případech provádí proto hlavní líčení přímo v místě, kde byl trestný čin spáchán, anebo na pracovišti, popřípadě v bydlišti obžalovaného. V tom případě o konání hlavního líčení vyrozumí zájmové sdružení, jež může účast občanů zajistit a účinně přispět ke splnění účelu sledovaného veřejným konáním hlavního líčení. [4]*

§ 200

(1) Při hlavním líčení může být veřejnost vyloučena, jestliže by veřejné projednání věci ohrozilo utajované informace chráněné zvláštním zákonem, mravnost nebo nerušený průběh jednání, anebo bezpečnost nebo jiný důležitý zájem svědků; k témuž účelu může předseda senátu učinit i jiná přiměřená opatření. Veřejnost lze vyloučit také jen pro část hlavního líčení. Vystupuje-li před soudem osoba uvedená v § 102a odst. 1 bez utajení totožnosti nebo podoby, veřejnost se vyloučí vždy.

(2) Rozsudek musí být vyhlášen vždy veřejně.

(3) O vyloučení veřejnosti rozhodne soud po slyšení stran usnesením, které veřejně vyhlásí. [5]

§ 201

(1) I když veřejnost nebyla vyloučena podle § 200, může soud odepřít přístup k hlavnímu líčení nezletilým a těm, u nichž je obava, že by mohli rušit důstojný průběh hlavního líčení. Může také učinit nezbytná opatření proti přeplňování jednacích síní.

(2) I když veřejnost byla vyloučena podle § 200, může soud z důležitých důvodů povolit jednotlivým osobám k hlavnímu líčení přístup. Na žádost obžalovaného musí být povolen přístup dvěma jeho důvěrníkům. Je-li obžalovaných více, má právo na volbu důvěrníků každý z nich. Jestliže by tak celkový počet důvěrníků vzrostl na více než šest a obžalovaní se mezi sebou o výběru nedohodnou, provede výběr soud. Obdobně se v případě vyloučení veřejnosti postupuje u důvěrníků poškozeného. Byla-li veřejnost vyloučena pro ohrožení utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem, případně bezpečnosti nebo jiného důležitého zájmu svědků, mohou být za důvěrníky zvoleny jen takové osoby, proti nimž nemá soud námitek.

(3) Byla-li veřejnost vyloučena pro ohrožení utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem, upozorní předseda senátu přítomné na trestní následky toho, kdyby nepovolaným osobám vyjevili informace, o nichž se při jednání dovědí; může též zakázat, aby si přítomní činili písemné poznámky. [6]

Z výše uvedeného lze dovozovat, že zásada veřejnosti hlavního líčení má umožnit občanům, resp. veřejnosti kontrolovat výkon trestní spravedlnosti a zároveň díky této možnosti kontrolovat, rovněž poskytuje obviněnému záruku, že trestní řízení bude probíhat řádně a v souladu se zákonem. Nelze ani opominout, že tato zásada může fungovat jako významný instrument obecné prevence kriminality. [7]

Zároveň je však nutno podotknout, že jsou dané zákonné důvody, kdy při jejich splnění lze veřejnost z konaného hlavního líčení vyloučit či jí přístup k hlavnímu líčení omezit. V některých případech je to tedy nezbytností, kdy lze namátkou jmenovat případy, ve kterých se projednávají utajované informace, nebo informace na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti (např. pokud se jedná o obchodní tajemství), dále pak případy, kdy by veřejným projednáním došlo k ohrožení mravnosti (např. u trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti), dále případy kdy vypovídají svědci, kterým by s podáním svědecké výpovědi hrozila újma na zdraví či jiné závažné nebezpečí, a je tedy žádoucí, aby jejich totožnost zůstala veřejnosti utajena a dále pokud veřejnost narušuje průběh jednání, za předpokladu, že nepostačuje vykázaní soudem za součinnosti justiční strážě osob/osoby, které jednání narušují. [8]

Role medií při hlavním líčení

Samostatnou kapitolu pak tvoří role zástupců mediální sféry, kteří se účastní hlavního líčení, aby o tomto následně mohli informovat širokou veřejnost. V souvislosti s tímto je potřeba upozornit, že možnost pořizování zvukových a obrazových přenosů a obrazových záznamů nelze automaticky presumovat v každém případě, kdy je hlavní líčení veřejné a veřejnost se jej účastní. Naopak je

k tomuto zapotřebí předchozí souhlas předsedy senátu či samosoudce, který má rovněž ve své pravomoci, za předpokladu, že žádosti vyhová, aby určil podmínky přenosu či záznamu (tj. místo, ze kterého se bude nahrávat, počet kamerových zařízení, atd.), tak aby průběh jednání byl co nejméně narušen. Odlišná situace je u zvukových záznamů, kdy není potřeba souhlasu předsedy senátu nebo samosoudce, ovšem ten o tom musí být vyrozuměn. Pořizováním zvukového záznamu však nesmí dojít k narušení důstojnosti a průběhu jednání, za této situace by jej mohl předseda senátu či samosoudce zakázat. [9]

Problémy vyvstávající z informování o hlavním líčení ze strany medií

V návaznosti na roli medií při hlavním líčení bych však chtěl upozornit na skutečnost, která dle mého názoru může ovlivnit zásadním způsobem průběh hlavního líčení. Nemám teď na mysli skutečnost, že média mohou svou činností vyvíjet nátlak na orgány justice, aby bylo rozhodnuto určitým způsobem a tím defacto zasahovat do jejich činnosti. [10] Toto je samozřejmě problém, ačkoliv lze namítnout, že každý představitel justice by měl disponovat určitým druhem psychické odolnosti proti podobnému nátlaku. Mám teď na mysli skutečnost, kdy média při velkých, veřejností podrobně sledovaných kauzách, informují tak doslovným přepisem toho, co je při hlavním líčení řečeno, že s trochou nadsázky lze říct, že nelze rozeznat protokol z hlavního líčení od novinářské zprávy. Toto však zapříčiňuje jeden zásadní problém, neboť dle trestního řádu „*předseda senátu dbá o to, aby svědek ještě nevyslechnutý nebyl přítomen při výslechu obžalovaného a jiných svědků.*“ [11] Pokud však zná osoba, která má v hlavním líčení být vyslechnuta jako svědek, obsah výslechu obžalovaného či jiných svědků právě z výše zmíněných mediálních zpráv, jen stěží lze předpokládat, že bude naplněn smysl zákonného ustanovení, kdy nejde toliko o přítomnost svědka, ale především o požadavek, aby se s obsahem výslechu ostatních osob neseznámila, a to následně neovlivnilo její výpověď.

Závěr

V této úvaze jsem přednesl střet dvou skutečností trestního práva, které se mohou při trestním řízení potkávat. Jedná se o požadavek veřejnosti hlavního líčení, který je bezpochyby žádoucí, a měl by fungovat jako pojistka určité transparentnosti, že soudy nerozhodují mimo své zákonné mantinely a dále pak „zneužití“ této zásady, kdy za jejího využití mohou být svědci spraveni o tom, co by jejich vědomí mělo být utajeno, čímž dojde k potencionálnímu ovlivnění jejich budoucí výpovědi. Nelze však požadovat po soudech a soudcích, aby vystupovali v roli absolutního cenzora a automaticky zakazovali veškerým zástupcům mediální obce účast na důležitých trestních kauzách. Nicméně drobné poučení ze strany soudu jejich směrem o tom, aby si vždy pečlivě zvážili, co zveřejní široké veřejnosti, nemusí být nikdy na škodu.

Mgr. Filip Shrbený,
advokátní koncipient

LANGMEIER & CO
advokátní a insolvenční kancelář

[Langmeier & Co., advokátní kancelář s.r.o.](#)

Na Bělidle 997/15
150 00 Praha 5

Tel.: +420 222 200 250
Email: info@langmeier.cz

DOPORUČOVANÁ KANCELÁŘ
RESTRUKTURALIZACE
A INSOLVENCE

- [1] čl. 96 odst. 2 Ústavy České republiky
- [2] čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
- [3] ust. § 2 odst. 10 zákona č. [141/1961](#) Sb., trestního řádu
- [4] ust. § 199 zákona č. [141/1961](#) Sb., trestního řádu
- [5] ust. § 200 zákona č. [141/1961](#) Sb., trestního řádu
- [6] ust. § 201 zákona č. [141/1961](#) Sb., trestního řádu
- [7] DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2017, str. 17
- [8] DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2017, str. 157-160
- [9] DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2017, str. 155
- [10] DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2017, str. 154
- [11] ust. § 209 zákona č. [141/1961](#) Sb., trestního řádu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právníků osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námítky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu](#)

konfiskační směrnice

- Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?
- Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení